

TARPTAUTINIO BESTSELERIO „AUKSINĖS ŠAKNYS“
AUTORĖS KŪRINYS

KITAS PASAULIS

romanas

YAA GYASI

baltos lankos

Yaa Gyasi

Kitas pasaulis

romanas

Iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė

baltos lankos

Vos išgirdusi tylų knarkimą, ištykinau iš buto ir nuvažiavau pažiūrėti, kaip laikosi peliukai. Nors buvau juos atskyrusi, tas, kurio žaizdos buvo didžiausios, iš skausmo gūžėsi dėžės kamputyje. Žiūrėdama į jį, abejojau, ar jis ilgai išgyvens. Mane užliejo nepaaiškinamas sielvartas, o kai laboratorijos porininkas Hanas po dvidešimties minučių užtiko mane raudančią patalpos kampe, supratau, kad bus per daug gėda prisipažinti, jog ašarų priežastis – mintys apie gaištančią pelę.

– Pasimatymas nenusisekė, – paaiškinau Hanui.

Jo veidą perkreipė siaubas, jis šiaip taip išspaudė kelis apgailėtinus paguodos žodžius, taip ir įsivaizdavau, ką galvoja: „Ne tam rinkausi tiksluosius mokslus, kad dabar trainiočiausi aplink moterų emocijas.“ Rauda virto juoku, garsiu ir kimiu, ir siaubas jo veide stiprėjo, kol ausys išraudo lyg „stop“ ženklas. Nustojusi kvatotis išlėkiau iš laboratorijos į tualetą ir pažvelgiau į save veidrodyje. Akys buvo paburkusios ir paraudusios, nosis atrodė lyg primuštos, oda aplink šnerves sausa ir šerpejojanti nuo nosinaičių.

– Susiimk, – pasakiau moteriai veidrodyje, bet tuojau pasijutau stereotipiška, lyg vaidinčiau filmo sceną, todėl pradėjau jaustis taip, lyg neturėčiau savęs, kurią galėčiau suimti, tiksliau, lyg turėčiau milijoną savęs, tiek, kiek suimti neįmanoma.

Viena buvo tualete, atliko vaidmenį; kita laboratorijoje žvelgė į sužeistą peliuką, gyvūną, kuriam visiškai nieko nejučiau, bet kurio skausmas kažkodėl mane surietė. Arba padaugino. Dar viena „aš“ vis dar galvojo apie motiną.

Peliukų peštynės mane taip sukrėtė, kad pradėjau į juos dirščioti dažniau, negu reikėjo, stengdamasi užbėgti už akių jausmams. Kai motinos atvykimo dieną atėjau į laboratoriją, Hanas jau buvo ten, operavo savo peles. Kaip paprastai Hanui atėjus pirmam, termostatas buvo prisuktas. Sudrebėjau, jis pakėlė akis nuo darbo.

– Labas, – pasisveikino.

– Labas.

Nors jau kelis mėnesius dalijomės šia erdve, dažniausiai daugiau ir nesikalbėdavome, išskyrus tą dieną, kai jis užtiko mane raudančią. Dabar Hanas dažniau man šypsodavosi, bet jei mėginau užvesti ilgesnį pokalbį negu pasisveikinimai, jo ausys vis tiek imdavo liepsnoti raudoniu.

Pažiūrėjau, kaip laikosi peliukai ir kaip vyksta eksperimentai. Nei peštynių, nei staigmenų.

Parvažiavau į butą. Miegamajame po antklodžių debesi mi tebegulėjo motina. Iš jos lūpų sklido garsas, primenantis murkimą. Taip ilgai gyvenau viena, kad darėsi neįtikojamai net ir nuo tokio tylaus garselio, vos girdimo burzgesio. Buvau pamiršusi, ką reiškia gyventi su motina, rūpintis ja. Ilgą laiką, tiesą sakant, didumą mano gyvenimo buvome tik dviese, bet tai nebuvo natūrali pora. Tai suprato ir ji, ir aš, abi stengėmės nekreipti dėmesio į tiesą – kad anksčiau mūsų buvo keturi, paskui trys, dvi. Kai nebebus motinos, jos valia arba ne, liksiu viena.

*Brangus Dieve,
vis galvoju, kur Tu. Tai yra žinau, kad Tu čia, su manim,
bet kur tiksliai? Kosmose?*

*Brangus Dieve,
Juodoji Mamba dažniausiai labai triukšmauja, bet kai
supyksta, juda labai lėtai ir tyliai, o tada staiga kad kirs.
Bazas sako, tai dėl to, kad ji – Afrikos karė, todėl turi
mokėti slapstytis.
Bazas labai juokingai ją pamėgdžioja. Prisėlina, o tada
staiga išsipučia visu kūnu, pakelia ką nors nuo grindų ir
sako: „Kas čia dabar?“ Činčino jis nebemėgdžioja.*

*Brangus Dieve,
jei Tu kosmose, tai kaip matai mane ir kaip aš Tau atrodau?
O kaip Tu pats atrodai, jeigu kaip nors atrodai? Bazas
sako, kad niekada nenorėtų būti astronautas, turbūt ir aš
nenorėčiau, bet jeigu ten esi Tu, tada skrisčiau į kosmosą.*

Kai buvome keturiese, buvau per maža, kad tai įvertinčiau. Motina pasakodavo apie tėvą. Šešių pėdų keturių colių – tokio aukšto žmogaus ji niekada nebuvo regėjusi; manė, kad galbūt jis pats aukščiausias visame Kumasyje. Jis trainiodavosi aplink jos motinos valgių kioskelį, juokaudavo su močiute apie jos užsispyrimą kalbėti fančių kalba, kaulydavo iš jos maišelio *achomo* nemokamai, jis vadino juos *chin*, kaip miesto nigeriečiai. Kai jie susipažino, mano motinai buvo trisdešimt, o kai susituokė – trisdešimt vieni. Ganoje ji jau buvo laikoma senmerge, bet sakydavo, kad Dievas liepęs jai laukti, o kai sutiko tėvą, suprato, ko laukė.

Ji vadino jį Činčinu, kaip ir jos motina. O kai aš buvau labai maža ir norėdavau išgirsti pasakojimų apie jį, plekšnodavusi per smakrą*, kol motina nusileisdavo. „Papasakok apie Činčiną“, – prašydavau. Beveik niekada nepagalvodavau, kad jis – mano tėvas.

Činčinas buvo šešeriais metais vyresnis už ją. Popinamas savo motinos, vesti jis nejautė jokio poreikio. Nuo mažens buvo katalikas, bet kai pakliuvo į nagus mano motinai, ji nusi-tempė jį prie savo Sekmininkų bažnyčios Kristaus. Tos pačios,

* *Chin* (angl.) – smakras.

kurioje jie susituokė alsioje kaitroje, prisikvietę tiek svečių, kad ties dviem šimtais pametė skaičių.

Jie meldėsi, kad susilauktų kūdikio, bet ėjo mėnesiai, ėjo metai, o jo vis nebuvo. Tuomet mano motina pirmą kartą suabejojo Dievu. „Po to, kai nuvytau, negi patirsiu džiaugsmą? Mano vyras toks senas!“

– Gali susilaukti vaiko su kita, – pasiūlė ji, Dievui tylint, imdamasi iniciatyvos, bet Činčinas tik nusikvatojo.

Motina tris dienas pasninkavo ir meldėsi močiutės namų svetainėje. Tikriausiai atrodė baisiai kaip ragana, dvokė bjauriai kaip benamis šuva, bet kai išėjo iš maldos kambario, pasakė tėvui: „Dabar“, ir jis atėjo pas ją, ir jie sugulė. Lygiai po devynių mėnesių gimė mano brolis Nana, mano motinos Izaokas.

Motina sakydavo: „Kad būtum mačiusi, kaip Činčinas šypsodavosi Nanai.“ Šypsodavosi visu veidu. Akys nušvisdavo, lūpos šiepdavosi, kol liesdavo ausis, ausys pakildavo. Nanos veidukas atsakydavo tuo pačiu, irgi šypsodavosi. Tėvo širdis buvo su amžiumi blėstanti lempūtė. O Nana – gryna šviesa.

Septynių mėnesių Nana mokėjo vaikščioti. Iš to jie suprato, kad jis bus aukštas. Jis buvo viso komplekso numylėtinis. Kaimynai prašydavo atsivesti jį į vakarėlius. „Gal užsuktumėt su Nana?“ – klausdavo jie, trokšdami, kad butą užlietų jo šypsnyš, jo kreivakojis kūdikiškas šokis.

Kiekvienas gatvės prekeivis turėdavo Nanai dovanėlę. Maišelį *koko*, kukurūzo burbuolę, būgnelį. „Ir ko tik jis negauna“, – svarstydavo motina. Tai gal visą pasaulį? Ji žinojo, kad Činčinas pritaras. Nana, numylėtas ir mylintis, buvo vertas to, kas geriausia. Tačiau kas yra geriausia, ką gali pasiūlyti šis pasaulis? Činčinui tai buvo močiutės *achomo*, Kedžetijos

bruzdesys, raudonas molis, lygiai taip, kaip reikia, sugrūstas jo motinos *fufu*. Tai buvo Kumasis, Gana. Motina tuo šiek tiek abejojo. Ji turėjo Amerikoje pusseserę, kuri gana reguliariai siūsdavo giminėms pinigų ir drabužių, o tai, žinoma, reiškė, kad anapus Atlanto yra užtekinai pinigų ir drabužių. Gimus Nanai, Gana ėmė atrodyti per ankšta. Motina norėjo, kad jis turėtų erdvės augti.

Jie ginčijosi, ginčijosi, ginčijosi, bet Činčinas buvo lengvabūdis, todėl lengvai išleido motiną, ir po savaitės ji pateikė paraišką dalyvauti žaliosios kortelės loterijoje. Anuomet į Ameriką imigruodavo nedaug ganiečių, taigi, buvo galima dalyvauti loterijoje ir laimėti. Po kelių mėnesių motina sužinojo, kad yra atsitiktinai atrinkta gauti leidimą nuolat gyventi Amerikoje. Ji susikrovė negausų turtą, susivystė mažylį Naną ir persikraustė į Alabamą, valstiją, apie kurią nieko nebuvo girdėjusi, bet kur ketino apsistoti pas pusseserę, baigiančią doktorantūrą. Činčinas atvažiuosią vėliau, kai jie sutaupysią užtekinai pinigų antram lėktuvo bilietui ir nuosaviems namams.